

Bloomsday / Bloomsdag

een korte notitie bij de totstandkoming van het boek

Het begon allemaal met lezen. Lezen en herlezen. Daarna stilte.

De enige beelden die in mijn hoofd omgingen, waren de beelden die het verhaal had opgeroepen, illustratieve beelden die zich later vermengden met stills uit de film van Joseph Strick. Daarna opnieuw stilte. Een lange stilte.

Langzamerhand groeide het besef dat het boek dat ik zou gaan maken een boek zou zijn dat de tijd als thema had. Het zou gaan over de voorbije en toekomstige tijd, de verwachtingsvolle en de teleurstellende tijd, over de scheppende en de vernietigende, de snelle en de kruipende tijd, kortom het zou gaan over het leven zelf.

Daarmee was niet alleen het thema maar ook de structuur bepaald. Mijn boek zou, zoals de jaargetijden, vier delen omvatten: de ochtend, de middag, de avond en de nacht. Elk deel zou door middel van tekstfragmenten moeten refereren aan de dag van Bloom. De beelden die ik vervolgens zou maken, moesten voor die woorden een podium gaan vormen waarop ze stem kregen. Zowel in de woorden als in de beelden moest het licht een belangrijke rol gaan spelen.

Het concept was er. Stilte. Leesstilte op zoek naar woorden.

Daar, bij het kiezen van de woorden, liep ik vast. Uit zo'n enorme veelheid, waarin ik niet goed de weg kende, de woorden te vinden die ik nodig had, bleek al snel een voor mij onuitvoerbaar opgave te zijn. Ik riep de hulp in van iemand die mij eerder - voor een uitgave bij de millenniumwisseling - door tien eeuwen wereldliteratuur had heen geloodst. Hij, Paul Claes, vertaler van *Ulysses* in het Nederlands, legde mij al snel een reeks teksten voor waaruit nauwelijks meer gekozen behoefde te worden. Nadat de definitieve keuze gemaakt was, kon ik beginnen met het verder uitwerken van het concept. Toen ook het formaat vast stond, kon ik gaan schetsen.

Ik koos ervoor om twee boeken te maken.

Het ene, een object dat enige gelijkenis vertoont met een kleitablet, verbeeldt het geheim, het geslotene. Het staat voor de tijd die voorbij is of nog komen moet. Het is het raadsel van de vorm van het vormeloze, van de stilstand in de beweging. Het ligt er te kijk als een voorwerp dat net zo goed uit een lang voorbije, vreemde cultuur afkomstig zou kunnen zijn als van de vuilnisbelt van vandaag de dag. Het is er, maar het geeft zijn geheimen niet prijs. Als er al sprake is van een vertelling, dan is dat het verhaal van de beschouwer.

Het andere boek is een herkenbaar boek. Het is open, laat zich bekijken, inzien, doorbladeren en lezen en laat in al die beweging de tijd verstrijken. De 4 delen van de dag zijn van elkaar gescheiden of aan elkaar verbonden door een blad, waarop telkens het onbeschreven papier als beeld wordt gebruikt. De teksten behorend bij dat deel staan daarop in het Nederlands afgedrukt. De drie dubbele pagina's die daarna volgen, geven ze vervolgens, om de beurt en nu in het Engels, hun eigen ruimte in een landschap van beelden.

Ik heb met opzet voor deze tweetaligheid gekozen. Niet alleen uit respect voor de oorspronkelijke woorden en het tegelijk daarmee verkregen internationale karakter van het boek (een must voor een boek in deze internationale collectie), maar tevens als middel om ook de achtergrond van zowel de vertaler als de kunstenaar een rol in het boek te laten meespelen.

Beide boeken zijn ondergebracht in een kast die voor een deel gesloten en voor een ander deel transparant gehouden is. De kleuren zijn wit en zwart.

Zo is het boek *Bloomsday / Bloomsdag* onderdeel geworden van een veel groter geheel.

Voor het overige is het woord aan de beschouwer.

René Bakker, oktober 2007